

F. GRAELL I DENIEL

AMOR I BENEFICI

QUADERNS DE FILOSOFIA

55

F. GRAELL I DENIEL

AMOR I BENEFICI

55

QUADERNS DE FILOSOFIA

Barcelona 2021

1ª edició octubre 2021

© F.Graell i Deniel
ISBN: 978-84-123314-1-7

www.xtec.cat/~fgraell
www.quadernsdefilosofia.cat

E-mail: fgraell@xtec.cat

La web permet de baixar la còpia d'un qualsevol quadern editat.
Podeu fer ús de l'adreça electrònica per a qualsevol correspondència amb
Quaderns de Filosofia.

CONTINGUT

PRESENTACIÓ, 7.

I

UN PRIMER APRENENTATGE EN L'AMOR

1. Primerament se l'hauria de comprendre com una resultant, 9.
2. Què és un amor après, 10.
3. Una manera d'estar-hi, 11.

II

L'AMOR A L'ALTRE

1. Quan ha estat fàcil d'estimar, 13.
2. El benefici propi de convivència, 15.
3. L'amor com a benefici de convivència en suposa d'altres, 17.
4. La gradació del benefici de convivència, 18.
5. Context social i interpretació de l'amor, 19.

III

LA NOVA D'ESTIMAR

1. La voluntat d'estimar, 21.
2. No s'hi troba manca de benefici, 22.
3. L'actitud propositiva, 24.
4. L'amor i la convivència, 26.

IV MÉS NOTES D'AMOR

1. L'amor als éssers naturals, 28.
2. Una resultant en una avaluació de l'ésser, 29.

V UNES PARAULES DE REPÀS, 31

PRESENTACIÓ

Quan s'admet que la subjectivitat de l'altre es troba fora de l'abast, i que no hi ha coneixement de la seva realitat viscuda, es constata que es parla de l'amor sols des d'una subjectivitat, i s'entreveu que, com la major part de les qüestions, allò que s'expressa es fa des d'una singularització que deu ser difícil d'abandonar.

Aquesta impossibilitat no se supera per la comunicació, al cap i a la fi sempre traducció, és a dir, comprensió de l'altre a partir de la realitat pròpia. D'aquí la importància de provar una expressió que ho faciliti, quan no es tracta mai d'usurpar una subjectivitat, sinó de suggerir un esforç per a anar ajustant la interpretació.

Valgui per endavant aquest advertiment perquè el tema a tractar cau de ple en una caracterització que dificulta de compartir en tots els detalls. Certament hi ha prou estudis de l'estimació, i el que es proposa aquí pretén fer-se comprendre en allò que creu gaudir d'una rellevància, malgrat potser no prou subratllada, en la interpretació de l'amor.

No s'assumeix que sigui voler el bé de l'altre o d'un qualsevol ésser, s'abandona una defensa de l'amor a tall de cerca de quelcom que falta, no es creu que calgui diferenciar l'amor mes enllà d'adjectivar-ho a propòsit de les relacions específiques o de les circumstàncies que ho sol·liciten, mentre no es té inconvenient a no reduir l'amor a un amor adjectivat específic.

Tanmateix deu ser l'experiència més consolidadora de les relacions amb els altres, amb la natura i, es pot dir així, amb l'ésser.

Hi hauria moltes d'altres maneres d'abordar aquest tema. L'acomentament provindria ara de procurar de fer-ho de manera

que no impedís el lector d'encaminar-lo en la difícil aventura d'interpretar un escrit aliè.

I

UN PRIMER APRENENTATGE EN L'AMOR

No sembla convenient de prendre com a model un estadi específic en el desenvolupament de l'amor, ni tampoc no seria útil de fer-ne una divisió a propòsit del que s'estima. De primer val més considerar que n'hi ha un assoliment i que això mateix dificulta de dir-ne què és.

1. Primerament se l'hauria de comprendre com una resultant.

La distinció entre desig sexual, amor-passió, amor-amistat, i l'amor-caritat, no sembla un punt de partida escaient d'un apropament a l'amor quan els que ho són no semblen incompatibles entre si, ni amb el desig sexual quan és el cas, i quan fet i fet l'estat amorós s'ofereix de diferents maneres, sense que calgui prescindir del que el fa precisament que sigui una estimació.

Car hi hauria amor en prou manifestacions d'acord amb diferents circumstàncies. Si la mera disposició sexual no és un amor, i per tant caldria no incloure'l en les distincions a propòsit de l'amor, la pluralitat de conjuntures on és palesa que hi ha una mateixa família en moltes experiències amoroses, amb els accent que es vulgui.

Sembla que l'amor no es podria aprendre en els llibres i en les instruccions orals. El seu estudi faria que s'ignorés de cap a cap l'amor (en el cas de no estimar ja independentment d'una tal lliçó), i necessàriament hi introduiria un element torbador perquè tendria a fer creure que bastaria haver comprès l'amor perquè, si s'hi posés voluntat, s'estimés. Però, sense experiència de l'amor, no s'estimaria pas pel fet que es volgués estimar, i més aviat podria dur a posicions inestables emocionalment.

Això és degut que l'amor és, com a punt de partida, una resultant comportamental que no s'aprèn per la seva definició o descripció, o fent requesta d'un qualsevol mèrit o autoritat. S'hi ha arribat o no, però no hi ha manera d'escurçar el camí; es podria conjecturar el guany ràpid d'aquesta resultant, o que mai no s'hi arribés. Però un estudi de l'amor sols tindria sentit per aquell que estimés, i la insistència a estimar, com s'ha dit, podria torbar en l'accepció que es podria tenir consciència de no estimar, o de no estimar prou, o que no hi hauria límit en l'amor, i d'altres, introduint una distorsió conjunta quan encara no s'hauria gaudit de prou relacions i avatars per a autoformar-se i arribar, si fos el cas, a alguna mesura d'amor, quan n'hi hauria, de varies i de diferent condició.

2. Què és un amor après.

La definició d'aquest amor seria inútil per a saber què és, si no se sabés ja què és malgrat no haver-ho expressat. Sols quan s'estimés se sabria què és l'amor: no hi hauria substitució d'allò real. El pensament deriva de quelcom que no ho és, i quan no és així aquell pensament encega i desorienta.

Tanmateix no solament seria inútil, per aquell que no ha estimat, la definició d'aquest amor après, sinó que deu ser impossible de lliurar-ne una definició escaient. Perquè és una resultant comportamental, una manera d'arribar a assumir una relació.

Si hi ha sentiment, aquest és indiscernible dins de la relació tot inaugurant una realitat inclusiva. Però, com a resultant, l'escorcoll analític de la situació trairia precisament què és, perquè certament no és el sentiment que hi ha en quelcom, sinó la manera que un ser-hi és fa propi el fet d'haver exercitat prou activitat amb els altres o/i amb les coses.

Què és doncs aquest amor après? El saber d'un exercitar-s'hi, en l'èsser de l'èsser-hi, pel qual es comprèn que és bo. Aquest amor no s'entoma sense més des de l'objecte (l'altre, una llar, etc.), sinó des d'un saber que s'adona que es deu també a un exercici. D'aquí que ni el sentiment que pot incloure ni la constatació de l'objecte no lliuren per si mateixos què és, perquè és el saber que un tracte ha estat bo, i és bo¹.

3. Una manera d'estar-hi.

S'hi troba, en un amor, uns sentiments inconfusibles, i és un saber, que motiva una actitud on es presenta una peculiar captivença. S'ofereix ara més aviat consirós, on els elements sentits l'acompanyen, el component emocional jugant un paper prou important; o bé en una qualsevol altra combinació de sentiments i d'afers no sentits, en unes manifestacions tant plurals com vàries són les ocurrències amoroses. No sembla haver-hi una manera definida d'amor.

Certament *com a tal no conté cap programa*; millor: referint-lo al cas d'algú estimat, per exemple, no cal que hi hagi cap explicitació d'allò que li convé, a l'individu que s'estima. Més aviat se n'assumeix la vàlua; hi ha una centralitat en allò que s'estima, mentre prou sovint es deixa en suspens una qualsevol intenció o pretensió, de tal manera que sols hi ha això.

Pot desplegar doncs propòsits, però no cal que ho faci: sempre que es diu que cerca el bé d'un altre home és perquè s'hi pensa, en això; així i tot no sempre se sap què li pot ser bo, de tal manera que voler-li el bé sovint no és res més que assenyalar una cerca.

¹ Després aquest amor podrà fer arribar a convèncer que això que s'ha trobat bo mereix mantenir-se més enllà des d'on s'ha après, i en qualsevol cas es tractaria que es comprèn que és bo, no sols el seu saber, sinó també l'actitud de mantenir-lo.

Fet i fet la finalitat d'un amor no està donada; es tracta d'una manera de copsar la realitat estimada que deixa que hi hagi més o menys implícita una situació que mai no s'explica per algun objectiu que es trobi bo per a allò estimat: àdhuc tots els objectius que se li pogués desitjar no llevarien la continuïtat d'aquest amor.

És doncs una resposta en l'accepció que és una resultant (perquè s'ha trobat, perquè s'ha explorat, etc.) i que es pot mantenir, o es pot no voler mantenir (o una qualsevol altra circumstància possible).

II L'AMOR A L'ALTRE

Que no calgui partir d'una pluralitat d'estimacions no lleva que l'amor fluctua d'acord amb moltes circumstàncies, i que no emergeixi a propòsit d'algun afer; per això es parla d'amor a... Sens dubte la implicació mes rellevant es troba en els altres.

1. Quan ha estat fàcil d'estimar.

La pregunta si s'estima els fills més aviat sorprèn: l'amor que se'ls professa és tan quotidià, forma part d'una manera tan directa d'un mateix, que no se n'és pas conscient, que es tracta d'amor. Quan es viu la condició de pare o de mare sense massa problemes és prou fàcil d'estimar la mainada, àdhuc el conjunt de la canalla, els nens desconeguts inclosos; aquest amor adquirit forma part dels comportaments quotidians d'una manera espontània, no se sap ben bé fins a quin punt s'ha volgut estimar els fills o simplement plau d'estimar-los, però tot això palesa al capdavant que l'amor és la resultant d'uns exercicis de cada dia; si es vol així: que s'està fet també per a estimar d'aquesta forma, i que això es fa sovint quan s'és pare o mare d'una manera prou diligent.

Hi ha també un amor desimbolt en l'amistat entre adolescents i, en general, entre joves: sovint imaginem retrobar-se aquí els bons sentiments de què es gaudí en d'altres temps, ja fa molts anys, mentre que ara s'ha de voler massa cops mantenir la bona predisposició a costa de tendències que són adverses. Es pot imaginar que els joves estimen els seus amics sense esforç o, potser millor, que com a mínim senten una inclinació a estimar els amics, i que, a això, hi han arribat a través de la seva relació quotidiana. Després podran rebutjar un qualsevol esforç, s'embrancharan en mil discussions, es deixaran emportar per

l'enveja, etc.: però sembla admissible que també hi sigui, la inclinació a estimar, i que la necessitat que tenen els joves els uns dels altres només es mostri com l'exponent d'una consideració externa, o que no ho diu tot, de llur amor. ¿No s'ha d'admetre en efecte que de vegades s'és vivament tocat per la visió d'un grup de joves xerrant precisament perquè s'hi imagina un amor que tal qual ja no es té?

¿Com es va enamorar? ¿Per ventura no es tractava d'un amor col·lapsat des de la passió? ¿No hi hauria aquí amor facilíssim, però al capdavall amor? Versemblantment l'estimació de l'enamorat pot fluctuar cap a d'altres estats sentits, cap a un amor assaonat en la mesura que hi hauria un exercici de relació, d'acord amb circumstàncies que tindria algun paral·lel amb l'amor de pare o de mare, i d'adolescent,; des d'aquest punt de mira l'anàlisi de l'enamorament, la seva avaluació, com un mer fet passional seria incomplet, mentre hi hauria aquí una magnífica manera de palesar que el ser-hi inclouria l'amor com a exercici, mentre es podria conjecturar que la vida de parella conservaria una mica aquesta manera passional de mirar-se l'un a l'altre.

Així mateix s'explicaria l'amor de parella per haver compartit prou quefers diaris, molts de bons, també de dolents, mentre s'assumiria amatent que l'experiència de l'enamorament, com la mateixa d'estimar el consort, fóra sexual: però llavors caldria afegir que no ho seria en l'accepció d'haver-hi d'haver necessàriament una experiència unívoca de la sexualitat².

²Hi ha sexualitat en una mirada enamorada de moltes maneres: mentre es mira amb una experiència plena de passió, sigui de desig o de sentiment. Fet i fet, però, les experiències sexuals són ben vàries: la bellesa d'un cos, l'alegria d'una cara jove, els ulls apassionats d'adolescent quan fita, etc., són ben bé afers sexuats, mentre poden ser també qüestions que es reben amb amor. Pel que fa al desig sexual cal dir que apareix en un situació: neix en l'amor dels enamorats, i pot anar enriquint-lo sensiblement, es dóna en l'amor dels

A més l'experiència d'estimar s'escamparia per d'altres molts afers: s'estima la natura, els companys de treball o d'oci, la terra, etc.; fet i fet les circumstàncies per a experimentar l'amor serien nombroses i palesarien una dimensió rellevant de l'exercici quotidià.

2. El benefici propi de convivència.

Tanmateix no sembla que s'hi trobi un ordre d'aprenentatge per a estimar, i deu haver-hi hagut una complicació específica per a cadascú.

Qui o què s'estima, i com s'estima, depèn en efecte de molts avatars, i la certesa que la realitat viscuda per l'altre està fora de l'abast duu a admetre que sols es disposa de la història de l'ésser-hi; la resposta al qui o què, i al com, no permet sobrepassar-ho molt.

S'estima³, per exemple, la família i els amics, la qual cosa implica trobar-se en un ambient còmode i càlid, de confiança i d'intimitat, al costa seu. Es podria dir que se sent feliç⁴, malgrat que esdevingui difícil de precisar què vol dir això: versemblantment implica que s'ho passa agradable quan hi parla i hi participa, en les moltes estones compartides dels àpats, converses, passeigs, estades, en la convivència diària, i en

consorts mentre el matisa, etc., amb el ben entès que l'amor pot guiar el desig sexual, ja per a abrindar-lo com per a apaivagar-lo.

³ Es vol presentar el benefici de convivència a partir dels guanys de ser feliç, i d'estimar, dins d'uns àmbits familiars i d'amistat. No suposa, és clar, que se sigui feliç, ni que s'estimi, en una qualsevol circumstància familiar, quan de fet no hi hagués cap, o prou, benefici: s'esmenta més aviat l'amor quan és un benefici.

⁴ Ser feliç té tota l'ambigüitat que hi ha en el fet d'estimar, i versemblantment deuen expressar, en un tal context, afers que se solapen, si és que no són el mateix. Potser es parlaria de ser feliç quan es deixés de banda què fa feliç i d'estimació pel fet adonar-se si més no que ho és per altres o per coses.

moltes d'altres. Ser feliç se circumscriuria aquí a dur a terme un munt de relacions i de feines que semblen omplir expectatives, necessitats, aficions. Potser això no és molt, però pot ser suficient: basta per a expressar que s'està bé o que es troba bo. Certament només se sap que ho és quan s'ha anat convivint i relacionant dia rere dia, no tindria sentit abans de gaudir de la munió d'esdeveniments diaris amb els seus problemes i alegries.

S'estima la família i els amics: això és una resultant. Hi ha una quotidianitat que fa feliç en els termes comentats, o si més no que s'incorpora en aquests termes en allò que faria ser feliç atenent també d'altres paràmetres.

Estar així es considera un bé. Podria no considera-s'hi: per exemple, quan es fes l'opció de sols atendre quelcom que es cregués bo al marge de famílies o amics: en principi una qualsevol resposta a com s'està amb els altres resta a resoldre, però aquí s'assenyala la de trobar bona la convivència familiar i la dels amics.

S'indica que aquest estar amb els seus és un bé. L'avaluació té com a motiu que se sent poc o molt feliç, per tant hi ha una manera de sentir en el vaivé diari, les converses i les propostes, les necessitats i les satisfaccions, etc. Es tracta d'*una realitat inclusiva que precisament és mostrant-se així que s'entoma com una resultant* (des d'on pot explicar-se diferents afers)

Aquest ser feliç s'expressa altrament com un benefici propi de convivència, que vol dir que aquesta convivència fa bé, fa sentir-se beneficiat⁵.

⁵ S'és feliç i s'estima el que ho fa ser: allò que es valora un bé suposa el seu context. És el que diu el benefici: s'anomena mutu quan també n'hi ha per a l'altre, i de convivència quan es tracta d'un benefici propi del tall, per exemple, de l'amor familiar. Tampoc els diferents beneficis no són incompatibles i els uns poden néixer a partir dels altres.

Certament hi podria haver algunes complicacions; per exemple, la cerca exagerada del benefici propi exclusiu pot no ser incompatible amb d'altres

3. L'amor com a benefici de convivència en suposa d'altres.

Abans de seguir convé de considerar alguns detalls, la no resolució dels quals podria porta a alguna confusió. Perquè l'avaluació de ser feliç, o l'amor com a benefici de convivència, i de fer-ho com a resultat de la relació amb els altres, podria fer dur a la conclusió que no hi deu haver més beneficis de convivència. Això seria inexacte.

Aquests beneficis són diferents, quan se'ls considera en la seva particularitat: la distracció, el gaudi, l'estímul, l'afecte, l'aconentament, l'ajuda que es rep, la facilitat per a aconseguir quelcom, etc., i molts d'altres a cavall amb els beneficis mutus (la seguretat, la companyia, l'obtenció de molts productes, etc.), palesen que n'hi ha una certa varietat, i que més aviat cal estudiar què és de convivència i què mutu en cada aspecte d'una relació, quan de fet sovint van plegats.

En un tal context l'amor i el ser feliç no podrien ser uns beneficis de convivència més al costat dels altres. Es comprèn que més aviat s'és feliç i s'estima, per exemple, els seus, pel conjunt de beneficis que hi ha hagut, per tant no es tracta d'un altre que hi és arrengrerable. Més aviat són la resultat de tot això, el recull d'una interacció amb d'altres, o d'un treball en les coses, per tant no semblarien incompatibles amb el destriament de beneficis individualitzats.

Per això, valgui el cas, interpretativament no es faria forassenyada l'assumpció de beneficis de convivència amb el fet de no tenir amor, o de no sentir-se feliç.

També podria fer-se càrrec que l'amor i la felicitat d'una vida familiar lliuraria un copsament global del vaivé diari i al

beneficis. Aquí sols s'assenyala aquells punts que poden oferir-se més orientadors.

llarg del temps, on hi cabria un nombre de béns particulars. I això mateix seria vàlid per a l'amistat, i d'altres.

Semblaria doncs fàcil de confondre's de diferents maneres a propòsit d'aquests beneficis. En qualsevol cas l'amor copsaria una resultant i com s'està ara, amb el rerefons d'uns altres o d'unes coses. L'ésser feliç faria el mateix, però no suposaria un tal rerefons, malgrat que, es clar, en el cas d'estimar, el ser feliç i l'amor anirien de bracet, amb el nou advertiment que, a nivell de possibilitat de pensament, es podria se feliç sense necessitat de conèixer l'amor⁶.

4. La gradació del benefici de convivència.

Així com, en un cert sentit, és fàcil d'estimar la família i els amics, també és així mateix fàcil d'oblidar-se'n (o de distreure's) d'aquest amor en profit de moltes d'altres qüestions.

Fet i fet s'ha d'anar assumint què es vol fer i deu ser versemblant que s'entomi alguna vegada si es vol continuar aquesta estimació o no, quan al capdavall es fa inevitable la decisió sobre prou facetes en les activitats, i no hi ha un nombre massa gran de respostes a les qüestions.

L'estimació als qui són a prop fomenta sens dubte una manera de sentir-los i de comprendre'ls en positiu, de confiar-s'hi i de trobar-se segur. Se'ls ajuda si els cal, i de moltes maneres. L'amor convivencial convida a la cura pels seus.

Tanmateix el cercle de relacions s'eixampla amb els companys de treball, els veïns, els coneguts, i arreu s'hi troba una resultant de molts contactes; i on possiblement el benefici de convivència contrabalança el benefici mutu, i el propi sense més, però on si més no la preocupació, l'ajut, àdhuc la solidaritat, van aflorant com a captinences que es troben d'acord

⁶ Això duria a preguntar què fa feliç, o què és ser feliç. Ho hem respost sols en termes de l'amor, però deu haver-hi d'altres aproximacions.

amb l'estat convivencial on s'hi és, malgrat mandres o cansaments.

S'ajuda qui cau al carrer, es té respecte als desconeguts, es dóna la preferència a infants o a gent gran, es lliura fórmules de cortesia a tothom, etc. Se sap què és l'estimació i, en el grau que es vulgui, hi ha una certa forma de tractar els altres que no formen part dels cercles més propers. Certament es pot ser indiferent a la sort dels altres, però és que això sempre és possible, i no sembla haver-hi aquí una posició que no mostri les seves raons. Més aviat es vol expressar ara que el benefici de convivència, *una resultant que suposa un llarg aprenentatge*, tendeix a traslladar-se als altres col·lectius que no són del cercle proper, entre d'altres motius perquè no hi hauria solució de continuïtat entre els familiars, amics, veïns, coneguts, etc., i els conciutadans. En d'altres paraules: se sap conviure, i això es palesa en un ventall de gradació vària entre el benefici de convivència, el benefici mutu, i el simple benefici propi.

5. Context social i interpretació de l'amor.

¿Caldrà defensar que l'amor convivencial reflecteix un dia a dia satisfactori en l'accepció d'un cobriment de necessitats i de distraccions, de manera que no esdevé un problema l'habitatge, l'alimentació, la seguretat, i d'altres? S'és en una situació social en la qual la possessió d'un colla de béns ha depès també de la relació amb els altres. Semblaria doncs que aquesta felicitat convivencial no podria no considerar-se en un context societari.

La certesa que l'estatus socioeconòmic facilita els bons sentiments socials (i es pot imaginar que també enveges i gelosies) derivaria, quan es prova de comprendre, que la pobresa demanaria sovint prou esforços per a la subsistència diària, que un treball perllongat durant moltes hores i mal retribuït esgotaria, i que quan no hi hagués els mitjans per a viure bé, ni el temps

per fer-ho, la convivència, i la mirada a un mateix, se'n ressentiria.

Malgrat això el viscut per l'altre és fora de l'abast, i sols hi podria haver la comprensió de circumstàncies. L'única cosa segura rauria que la realitat inclusiva de ser feliç, i d'estimar, no podria ser substituïda per res, i s'oferiria originària. A més aprendre a conviure amb els familiars i amics, veïns i conciutadans, sembla estar d'acord amb els beneficis propis (i mutus) quan no se'ls fes sempre exclusius. D'aquí que el supòsit que d'altres no hagin pogut gaudir d'una tal plenitud de vida feliç no deu implicar que no es pugués desitjar-los-la: fet i fet tot el que es digui dels altres són conjeitures perquè allò segur és que no hi ha una relació de causa i d'efecte (que només es troba en els fenòmens naturals) entre el nivell socioeconòmic i la felicitat, sinó que sols es comprèn que la necessitat dificulta, o potser impedeix, una vida feliç. Però no hi ha res de conclusiu en tot això quan se supera conviccions que desencaminen.

Cal afegir sempre que l'assumpció de beneficis propis (no exclusius) i de convivència és subjectiva: l'altre podria ben bé rebutjar-la, i arreu hi hauria les corresponents raons, amb les seves explicacions. La cerca d'uns beneficis no pot escudar-se en la racionalitat, perquè arreu n'hi ha.

Potser es podria sols indicar que els beneficis de convivència fomenten la cura de les relacions socials i, en conjunt, fan més fàcil d'establir lligams estables amb les altres, el respecte dels seus punts de vista, i són útils, fins i tot per a modificar els propis, i els corresponents comportaments.

III

LA NOVA D'ESTIMAR

Hi ha una amor que deu trobar-se per damunt del càlcul de beneficis mutus, ja esmenat a *La recerca del bo com a correcte. Benefici mutu i benefici propi*⁷, i que ha estat defensat en diferents llocs al llarg de la història.

1. La voluntat d'estimar.

¿Es pot anar més enllà? ¿Fins a quin punt l'estimació, avaluada a tall de benefici de convivència, pot fer preferir una captivença a costa d'altres beneficis?

Però és que l'estimació, i potser també altres beneficis, no és alguna cosa que es manipuli o es mesuri, sinó un sentir-se en una situació espacial i social, quelcom que ara es troba, però que no s'explica per res només natural o només corporal. La cerca dels motius per a estimar és inútil si no s'estima. És a dir: els motius per a estimar no fan estimar si no s'ha après a estimar. Però sols s'aprèn a estimar per mitjà d'una relació sovintejada: això no pot ser substituït per motius, tot i que, estimant, es trobi motius.

Per això no hi ha un a priori d'estimar, en l'accepció que l'amor, com a realitat inclusiva local i social, és un fet. D'aquí que es digui que l'amor depengui de com s'estimi. I també perquè s'estima es valora l'altre, al marge que se'l pugui valorar per d'altres afers.

Ara, quant s'estima no es pot decidir estudiant-ho si no hi ha amor: *mai no és sols una decisió al marge seu*, sinó que la

⁷ Quaderns de filosofia 9: en manllevem un parell d'epígrafs que tenen també aquí el seu lloc.

resposta es fa sempre a posteriori, *és l'expressió d'una resultant*. Per això hi ha qui es lliura a causes difícils.

Que no es pugui decidir estimar sols estudiant-ho, i sense amor, *no implica que no es decideixi a fomentar-lo*: qui ama, i ha arribat a aquesta convicció, no ho fa perquè no gaudeixi de tota mena d'experiències agradables i de les que no ho són, sinó perquè manté l'amor com un bé. Ho conserva com a quelcom bo, la qual cosa implica més que el benestar de les hores felices: desitja que hi hagi amor, ha arribat a una manera de copsar l'amor real (sobretot en referència als altres) que vol mantenir-hi una positivitat en una qualsevol relació amb l'altre.

¿Té algun sentit aquesta disposició?

No és una qüestió de tenir sentit, sinó el fet de trobar-se en una situació, en un final de molts afers; no es tracta mai de justificar-la o d'explicar-la. No es desitjaria estimar perquè s'hagués descobert el valor de l'altre, sinó perquè se sap que és l'amor, que fa comprendre el valor de l'altre (àdhuc el respecte pel paisatge, la diversitat natural, etc.).

Allò que no tindria sentit fóra la recomanació, a aquell que encara no n'està, de preparat, d'amar més enllà d'un amor quotidià, quan sols s'hi podria arribar al final d'un llarg procés.

2. No s'hi troba manca de benefici.

S'estima un ésser humà particular, i hi pot haver un abocament en les relacions cap als altres de manera que, en cada cas particular, s'hi mantingui una predisposició positiva, àdhuc a costa d'un perjudici propi. És a dir, es pot provar de mantenir aquesta actitud.

La predisposició a l'amor a l'altre no prové del càlcul d'un benefici mutu, sinó d'una convicció que no deu ser la mecànica resultant d'haver descobert el benefici de convida amb els altres, perquè fa una passa més enllà. No es tracta que no s'hagi après a

estimar en la quotidianitat, sinó de dur-ho amb una voluntat de restar enllà d'uns àmbits, obrint el ventall de relacions concretes.

Seria la manera de gaudir del fet d'haver avaluat aquest benefici de convivència, i de tenir-ho amb compte amb d'altres homes, en una actitud que es fa perseverar com a opció i compromís, àdhuc de vegades en relacions difícils.

L'actitud de l'amor a l'altre resta fora doncs d'una racionalitat basada en el benefici mutu, i perllonga quelcom que es troba com a benefici de convivència. En alguna mesura es tracta d'una captivença gratuïta, sense contraprestacions de cap tipus que no sigui la satisfacció de fer el que es pretendria de fer. Si pregunteu a algú que ho segueix per què ho fa podria potser lliurar-vos moltes raons, però comptat i debatut us farà la confiança que no li cal cap raó per la qual persegueixi poder estimar, que ha descobert que aquesta actitud l'omple de benefici. Més o menys és com si fos el final d'un camí, d'una colla d'avatars que duen al fet que val la pena de fomentar aquesta receptivitat cap als altres.

No es tractaria de renunciar a un qualsevol benefici propi o mutu, sinó de dur-ho més enllà: la satisfacció, àdhuc un interès aliè a l'amor, no hi estarien renyits. No caldria que fos una actitud pura.

No tindria uns límits prefixats pel cantó de la generositat, del perdó, de la donació, i podria arribar a l'heroisme, al despreniment total.

D'altra banda molts deuen saber més o menys què és estimar en la mesura que forma part de les actituds que s'agafa amb els propis, i reben el benefici de fer-ho, tot plegat dins d'una conducta en benefici de convivència. Alhora es deu explorar de vegades d'anar més enllà.

L'actitud de l'amor a l'altre no es trobaria doncs mancat d'un benefici: pel cap baix hi ha el poder-se sentir beneficiat pel fet d'estimar, i s'explicitaria així què se'n treu. Se sabia que estimar

és bo, àdhuc es pensaria que fóra el millor que es pot fer⁸. L'univers real de l'altre restant per sempre fora de l'abast, la sentència que diu d'estimar l'altre com si fos un mateix s'hauria de comprendre com una conseqüència del benefici de convivència, lliuraria la mesura generosa d'aquesta estimació.

Però la bona predisposició no podria ajudar a tenir cap més criteri de conducta que no fos el que lliura el mateix amor (tal qual, per exemple, no diu res més, en canvi allò a fer sovint es fa ponderant les diferents cares d'un assumpte), i fóra una actitud a conrear com a esdeveniment propi.

§3. L'actitud propositiva.

Aquesta disposició pot ser un principi de comportament, però no permet anar més enllà del que es lliura amb el seu mateix benefici.

No deu ser oportú de defensar la veracitat perquè s'estimi: la veracitat no fa referència a no mentir-se un mateix, perquè això no ocorre, quan no s'expressa figuradament. S'és veraç sobretot cara als altres. Tanmateix l'estimació no lliura tal qual cap mesura per a la veracitat: cal que es pensi, que es miri si convé que es digui això o allò, o no, o callar-se. Hi ha una prudència que té en compte el tipus d'informació i l'altre concret. ¿Ha servit de molt l'amor? En principi no: dir la veritat a l'altre d'acord amb les circumstàncies no sembla un afer d'estimació, i de fet es pot ser veraç s'estimi o no. És més: sense més recursos el predisposat a estimar pot no saber si convé que digui la veritat. Perquè l'amor no té forma de mesurar. Això prové d'un altre lloc, per exemple del fet que s'ha

⁸ Certament s'hauria pogut trobar una raó entre estimar l'altre i un trasbals per l'experiència de l'ésser; llavors hi hauria aquesta raó. En qualsevol cas l'experiència de l'ésser no seria cap motiu ni cap causa de postular l'amor a l'altre: això continuaria essent una actitud, que es raonaria, si fos el cas, amb aquella experiència.

de ser veraç quan això va en benefici de l'altre, o n'evita un perjudici, segons un mutu benefici.

Un comportament amb un rerefons amorós pot aconduir en efecte a noves captinences, sense que calgui cercar-ne una raó, de manera que el conjunt de l'actuació no segueixi els criteris més o menys compartits i vagi palesant un lliurament.

Tanmateix aquell que manté l'actitud d'estimar i tot pot voler comprendre, per exemple, per què és millor ser veraç, i llavors sembla que hagi de remetre's al bé de l'altre si més no perquè n'evita un perjudici o l'avisa d'un benefici; però això ho comprèn perquè també ho sap de si mateix (dins d'un rerefons de benefici mutu com un dels procediments que donen raó); més enllà es pot no trobar més raons.

Cap organització no deu poder basar-se sols en l'amor. És més: en allò que té d'organització no es basaria en l'amor (que en podria ser un motor), sinó en el criteri d'una racionalitat més o menys ponderativa.

Precisament aquesta possibilitat duria a un altre tipus de relació, aquella que permet, no sols la producció de béns, sinó també una organització social. Subsistirien dues maneres diverses (o més) d'afrontar la relació, una de les quals exploraria el que es podria haver començat a aprendre en el benestar propi que troba en les relacions (l'amor a d'altres des de l'estimació familiar, per exemple), l'altra que hauria de considerar el benefici mutu, que inclou el de l'altre, en una qualsevol faceta de l'organització social, al costat de les satisfaccions de què es gaudeix amb la convivència.

Tot i això l'amor a l'altre és una actitud, una predisposició positiva. El fet de poder-la agafar pot entrecreuar-se amb la conducta en benefici mutu i de satisfacció convivencial; un entrellaçament entre aquella actitud i unes altres racionalitats, que és entre lliurament incondicional i càlcul, circumstància que deu acompanyar a prous individus pel fet que, malgrat que no abracin

manifestament l'amor a l'altre, sabrien què és perquè molts n'estarien familiaritzats en les seves relacions quotidianes.

4. L'amor i la conveniència.

1. L'actitud de fomentar l'amor, i el mateix amor, no serien incompatibles amb d'altres beneficis de convivència i àdhuc amb els mutus, i hauria la contrapartida de tot el ventall de beneficis propis que no són de convivència i que seguirien els interessos i les passions.

La perseverança a estimar trobaria doncs més beneficis, alguns dels quals complementarien el comportament, i d'altres fomentarien més aviat atendre el que és propi exclusiu.

Podria haver-hi sol·licitacions de sentit oposat que s'haurien de resoldre perquè no ho farien per si mateixes. No es disposaria de més garanties, i un mateix hauria d'exposar-se o inhibir-se.

2. La sentència d'estimar els altres, recollida per Jesús amb la radicalitat que ho feu (estimar els estranys i els enemics) s'hauria d'interpretar com un advertiment de fomentar l'amor, i en aquesta accepció convidaria a convertir-se.

Proposà d'estendre l'amor. No perquè no importés res més. Certament pressentia el final proper dels temps, i per això demanà l'esforç d'estimar, no féu càlcul de pèrdues i de guanys, àdhuc proposà de no perdre el temps a preveure i a agombolar el que fos: allò que defensà era més aviat aliè a un estar pendent de posar ordre a una organització social.

Seguiria Jesús en les seves paraules aquell que es predisposaria amb una actitud semblant, la d'una tensió escatològica, una irrupció ara i aquí d'alguna cosa que canviaria la quotidianitat.

3. Ensenyà doncs a tenir en compte l'amor i ho feu segons una manera d'atalaiar la història.

Certament ni ara ni en tals temps de Jesús l'amor no podria esdevenir l'únic bé, i llavors com ara es farien presents beneficis de tot mena d'acord amb les circumstàncies, i també amb el condicionants de l'època.

I l'amor mai no hauria pogut solucionar res perquè caldria considerar els afers, els pros i els contres, les necessitats, i al capdavant les sol·licituds de tota mena.

Car no es deu poder saber què se'n treu d'estimar, a més a més de ser una benefici, ni es deu saber res més del per què val la pena estimar. Alhora deu ser molt fàcil d'anar traspasant d'unes actituds a unes altres amb l'adonament de l'amor i dels restants beneficis.

IV

MÉS NOTES D'AMOR

L'amor no es redueix a trobar-se en la relació amb els altres. També se'n pot trobar a propòsit del tracte amb les coses, les plantes, els animals, etc., àdhuc en la positivitat d'algunes experiències característiques.

1. L'amor als éssers naturals.

S'estima les feixes conreades any rere any, moltes vegades treballades amb esforç, però amb la voluntat de portar-les endavant; també els animals de què s'ha tingut cura, els indrets albirats tantes vegades, la mar que ha vist sortir el vaixell de pesca cada dia, etc. Més enllà hi ha una especial preocupació per les espècies d'animals salvatges en perills d'extinció, un esforç de perseveració dels paisatges naturals, la cura de no embrutar el terra, la constància per a conservar l'aire net de pol·lució, l'advertiment de no fer perillar les glaceres, etc. L'ecologia i la lluita contra el canvi climàtic reflecteixen sovint amor al planeta i a tot el que conté.

Un tal actitud prové sens dubte del tracte, de la reiteració, del fet d'habitar-hi, de freqüentar indrets, d'haver observat moltes coses, de tenir-hi vivències de tota mena, i versemblantment hi deu haver també alguna pruija d'allò a fer o a albirar, mentre que per tot plegat hi ha una certa inclinació a reconèixer-ho com a formant part del que condiciona el benestar.

No cal que hi aparegui l'estimació, però sens dubte hi pot ser, i llavors no sembla que s'hagi de pretendre que deriva d'altres relacions o actituds. Més aviat palesaria que s'hi troba un bé, un benefici, a partir del que s'ha anat fent, d'allò on ha

recaigut la feina, i des de les plurals captinences en atenció als afers del planeta.

Aquí es palesaria així mateix que els beneficis no acaben amb aquells que deriven de la relació social, i alhora reblaria que el contacte amb els altres permet prou beneficis, i fa possible l'amor, mentre que aquest no esta sols aquí, perquè també s'escampa per llocs i per essers vius. Comptat i debatut l'amor seria sempre un benefici, i alhora esdevé una manifestació resultant de l'exercici de ser-hi, quan aquesta activitat s'escampa en diferents direccions i per afers varis.

2. Una resultant en una avaluació de l'ésser.

El fet que sigui possible de concebre una felicitat sense fer requesta de l'experiència del finit de l'ésser no implica que no n'hi hagi aquí una amor; és a dir, que, havent superat els estadis inicials, no pugui estintolar-se una estimació des de quelcom perceptiu que no distregui, o des de l'interior propi, a partir d'un ocupar-se'n en la desclositat, per tant una estimació resultant d'una activitat atesa. Aquí no s'estima uns altres o algunes coses, sinó que, si es té en compte un conjunt, es tracta d'una mera indiferenciació perquè no hi ha cap voluntat de particularitzar, sinó d'un experimentar en l'ésser atès, que afecta una positivitat malgrat els molts mals. Perquè el mal no lleva la felicitat d'altres estones, que pot ser un motiu per a suportar el mal o per a fer-li front.

No s'ha d'oblidar que ser feliç i estimar són experiències inclusives, que conjunten allò natural i el corporal, i que l'experiència del finit de l'ésser ho és de tot això. No s'hi val doncs una mer ens natural o del cos, sinó llur implicació amb el que s'atén, i amb el fet ocupacional d'un no-finit.

Si més no deu tractar-se d'una de les maneres d'adonar-se del que hi ha i, en alguna accepció, del que hi ha hagut en l'ésser de l'ésser-hi, i de fer-ho amb positivitat.

L'ensenyar-se en l'ésser amb amor no fa res més. Pot semblar que sols des d'una disposició completa s'és capaç d'abraçar amb amor la perspectiva d'un ésser del ser-hi i ser feliç. Sense estimació no deu haver-hi experienciar-se amb amor, aquest deu suposar-la per tal de lliurar-se així; i aquesta nova ambivalència de l'ésser s'afegeix al fet de no ser-ne simplement l'autor.

Potser convé afegir que l'amor es cospa arreu com una manifestació positiva, se l'abraça. Allí on es troba en la experiència de l'in-acabat de l'ésser i de l'ensenyar-se aquesta compenetració d'estimació i de no-finit s'entoma com una conformitat d'un s'hi val, és a dir, es pot fer motiu per a continuar l'exercici de ser-hi.

¿Es tracta, però, d'un benefici de convivència? Versemblantment no és sols això. Si ho suposa, també suposa en conjunt un qualsevol altre estira-i-arronsa amb els altres, o una qualssevol altra activitat duta a terme. El mateix esclariment pel qual es parla d'un benefici positiu com l'amor es pot fer extensible a l'exercici quotidià de ser-hi, i llavors aquelles experiències d'un no-finit exemplaritzen ara amb la seva positivitat un benefici perquè se les valora així.

En d'altres paraules: no tots els beneficis han de referir-se a la relació social. Perquè, més enllà d'una qualsevol vida social, també hi ha beneficis propis que no són ni de convivència ni d'un voler excloure cap interès de l'altre.

V UNES PARAULES DE REPÀS

Al començament es valora l'amor a l'altre com a benefici de convivència. Per dir-ho així, hi ha més gaudi que perjudici, s'hi està bé així.

Després, una vegada s'ha guanyat voler estimar, l'amor ja no es valora sols com un benefici de convivència, sinó també com un benefici propi més enllà del convivencial, que també és propi.

D'altra banda s'assumeix que hi ha un amor a propòsit de moltes qüestions que afecten la natura.

I també s'ha indicat una experiència del no-finit que mena a una seva positivitat que pot motivar que es continuï.

Qualsevol estimació, independentment de quina, sols seria amor quan es capaç de valorar-ne el benefici en els termes de sortir-ne guanyant, *no com a resultant d'un pensar que és bo socórrer l'altre o de procurar això o allò a un qualsevol afer*, sinó com a resultant d'entomar-la, i de fer-ho com a benefici.

És que l'amor no és la mesura d'un qualsevol comportament, sinó una resultant, i també, si es vol, un convenciment. Per això mai no informa si quelcom és bo o no: l'amor és bo, sí, perquè és un benefici, però res no és bo perquè se l'estimi, sinó que ha de ser bo per si mateix, com ho és l'amor. L'amor és cec: això val per a tot amor.

Es tracta que no és cap motiu per a deixar de pensar i, en conjunt d'estar atén a raons i percepcions. Que s'obri per amor (un motiu)⁹ no té cap preferència al fet que es faci per això o per

⁹ Certament sols hi ha motivació, quan se l'ha assumida així lliurament (cf. *Entre el dubte i la certesa, el poder i la llibertat* QF2).

allò (nous motius), més enllà de la seva factualitat. És més: l'amor pot dificultar veure els afers i pensar-los, talment com una tal observació i pensament poden ofegar l'amor. Car aquest és una resultant comportamental i aquells són tasques que es fan: s'hi contraposa una actitud¹⁰ (una resultant i potser una persuasió pròpia) i la consideració del cas.

Cal no oblidar que hi ha aquí una munió d'aspectes diversos a tenir en compte: car la persecució del benefici unilateral pot ser tan racional com qualsevol altra cerca de beneficis; l'amor n'és un, molt arrelat a la convivència, però no solament es troba aquí, i n'hi ha d'altres. Per tant la discussió entre l'amor i el pensament es mou dins d'un àmbit restringit de possibles respostes respecte al comportament social, respecte del que és natural, respecte del no-finit.

Si cal suposar com a capteniment més equilibrat aquell que combina amor i consideració, és a dir, que manté la positivat que hi ha en aquest benefici i alhora estudia d'altres motius i conseqüències, d'acord amb la circumstància que l'amor, quelcom bo, no diu què és bo per a l'altre o per a algun afer diferent – també s'ha d'assumir que l'amor és un benefici al costat dels altres, que prou comportaments, s'ha fet esment, deuen gaudir de la seva racionalitat al marge de l'estimació, que les motivacions són vàries i de vegades compulsives, que hi ha constantment l'exercici de ser-hi.

¹⁰ L'actitud deu ser una predisposició, és a dir, una tendència a fer quelcom, que certament pot ser puntual i, en el cas de l'estimació, adquirida, o reforçada per la decisió. Certament aquests darrers casos no impedeixen no deixar-la de banda, i això mateix implica que es pot renunciar a l'amor.